

en Kerk heeft door-
relke vermelding van
satie der Hervormde
in deze tractementen.
Kerkgenootschappen
de tractementen, die
verzekerde, dus niet
de Kerk, maar even-
Katholieke en andere
genootschappen, die
regeling in 1808 in-
die uit de Staatskas

sunt, dat door Prof.
de Grondwet blijk-
en. Hij meent toch
Art. 171 der Grond-
lee, dat om de over-
len voor de Kerk be-
gen, aan alle eeredien-
heid subsidie uit de
den toegezegd. Uit
it van Koning Lode-
bepaling ontleend is
ijken, want deze had
sestelingen zonder on-
geplaat worden tot

dpunt ons echter niet
recht van den Staat
ij over deze goederen
en. We hebben aange-
tijdens de Gerefor-
ook nooit sprake is
vervalt elk beroep op
eerde Overheid heeft
de daad der Nationale
tsgrond te geven. En
r Nationale vergade-
ronden, maar op een
nstte, konden we dit
recht erkennen. Ten
it dan ook nooit ge-
egeling onder Koning
was niet de nadere
sing van het besluit
ering, maar ging van
en van de verhouding
r uit, evenals de be-
Willelm I en de rege-
ing van 1814 vastge-
ok in heel de legale
ementen nooit sprake
overbrenging van de
erk bestemd, naar 's
htvaardigen zou, dat
ten subsidie zou wor-
het Koninklijk be-
dewijk in en het Be-
m I en in de Grond-
de bijzondere rechten
Hervormde Kerk op
n deze tractementen
nd gebracht met de
kapitalen door den
zou de opvoeding
lsbij lange na niet vol-
ementen van de Her-
betalen en waar de
tonnen gouds bij te
digen, dat aan alle
werd toegekend? De
subsidie is niet te
dat de Staat, door
isqueeren, een schuld
in 't algemeen op
maar alleen daaraan,
et in het belang van
om de dienaren van
n te salarieren. Wat
ppen aangaat is het
at Mr. van Apeldoorn
toeigenen door den
en, maar alleen doel-
van deze subsidie is

de tweede plaats bij,
n niet sterk genoeg
gd, dat wanneer de
ssing van dit vraag-
standpunt had in te
eding van Staat en
roegere heerschende
nootschappen waren
le Kerkgenootschap-
ten uit 's Lands kas
bezaten, dit dan tot
zou moeten leiden.
heid dan tegenover
schappen grootelijks
door al deze jaren,
t van 1815, aan de
som uit te keeren,
staat tot haar leden-
t deze andere kerk-
de Overheid dit
den moeilijk goed
a zeker stuitend on-
bij de financiële
rken aan deze be-
Hervormde Kerk,
rechtsgrond steunde,
aakt. De Overheid
i bedrag van deze
Kerkgenootschappen
ielen-aantal hebben
weede, dat dan het
iwen, pastoren en
eren van de vroegere
de der Hervormde
y bezit zou wezen.
onale Vergadering,
r alle Kerkgenoot-
de verdeelen, zou
andpunt wezen. En
t uitgevoerd en zelfs
n te niet gedaan,
eren door de Her-
n niet bedoeld, dat
tot afrekening over-
zou wezen, wanneer
de Hervormde Kerk
eren als vergoeding
n tractementen, en
nootschappen niets
Kerkgenootschap-

pen deze tractementen als subsidie ont-
vangen hebben, maar zonder daarop
historische rechten te kunnen doen gelden.
We betwijfelen dan ook of de Antirevolutio-
naire partij dit bedoeld heeft, toen zij ver-
klaarde, dat de betaling der tractementen
volgens Art. 171 moest ophouden na uit-
brekking van de rechtshandelingen van het
rechtens verschuldigde. Voor eerst toch mag
men niet vergeten, dat door de Grondwet
van 1815 aan de Kerkgenootschappen ver-
zekerd is het genot van de tot dusver ge-
noten tractementen, pensioenen enz. Deze
belofte aan de verschillende Kerkgenoot-
schappen gedaan, heeft ook voor deze
Kerkgenootschappen in zekeren zin een
rechtsgrond geschapen. Ook de Overheid
heeft een dergelijke belofte, aan de Kerk-
genootschappen gedaan, te houden. En
waar zij deze verbintenissen wil verbreken,
behoort dit dan in dezen vorm te geschieden,
dat ook aan deze Kerkgenootschap-
pen een schadevergoeding wordt uitge-
keerd. Zelfs aanzien van de oogenblik
uit te spreken, dat we ditzelfde evenzeer
wenschen ten opzichte van de latere sub-
sidie op grond van alinea 2 aan verschil-
lende Kerkgenootschappen geschonken, ook
al ontbreekt hier elke rechtsgrond. Maar
we zijn het geheel met Mr. Beelaerts van
Blokland eens, dat de Overheid bij zulk
een afrekening eer te loyaal dan beschied
heeft te zijn om elken schijn zelfs van
spoliatie te vermijden.

Maar al willen we praktisch zoo ruim
mogelijk te werk gaan, wat *historische*
rechten betreft, handhaven we, dat daar-
van niet bij deze Kerkgenootschappen,
maar alleen bij de Christelijke Hervormde
Kerk sprake kan wezen. Billijkheid en
recht behooren hier scherp onderscheiden
te worden.

Dr. H. H. K.

1) L. a. p. blz. 552.

Leestafel.

Dr. A. VERWAAL, VANWAAR EN WAARTOE
ONZE BIJBEL. Tweede omgewerkte en vermeer-
derde druk. Alkmaar 1920.

Met den eersten druk van dit boekje, waarin
de Alkmaarsche predikant VERWAAL in popu-
lairen vorm een antwoord tracht te geven op
de vraag naar oorsprong en doel van den BIJBEL,
is het, wat den verkoop betreft, vlot gegaan.
De opslag van 3000 exemplaren was in ongeveer
een jaar uitverkocht en nog was er, ook voor
onderwijsgebruik, vraag naar.

Vandaar deze tweede druk, die thans voor
mij ligt.

Hij wint het van den eersten doordat hij
omgewerkt, met tien hoofdstukken vermeerderd
en ook rijker geillustreerd is.

De uitgever wiens naam, tot mijn verwonde-
ring, op omslag nooit titelblad staat, heeft eer-
van zijn werk, maar het werk cert ook den
auteur.

Dr. VERWAAL toch toont in dit boekje goed
vertrouwd te zijn met dat deel der theologische
wetenschap tot hetwelk de BIBELIOLOGISCHE
VAKKEN behooren.

Op p. 74 geeft hij een lijstje van BRONNEN,
die hij bij de samenstelling van zijn boekje
heeft geraadpleegd en die hij tevens aan zijn
lezers voor 'breedere bestudering van dit
onderwerp', recommandeert.

Het zijn er heel wat en daaronder ook waar-
van ik in twijfel ben of ze onder het bereik
zijn van de lezers waarvoor het boekje allereerst
bestemd is.

Maar wel gaf de lering van VANWAAR EN
WAARTOE ONZE BIJBEL mij de zekerheid, dat
dit bronnenlijstje, waarin ook geschriften uit de
nieuwere en nieuwste vakliteratuur voorkomen,
nog maar een klein gedeelte aangeeft van de
literatuur, door Dr. VERWAAL zelf, bij de
voorstudie tot dit boekje, geraadpleegd.

Dit reeds kenmerkt VANWAAR EN WAARTOE
tot het werk niet maar van een dilettaant, maar
van een wetenschappelijk theoloog.

Dan, er is meer wat het boekje dits kenmerkt.
Het geeft ook blijk van een met oordeel des
onderscheids gebruik gemaakt hebben der bron-
nen; van een ze kritisch te hebben gebruikt.

Alle kritiek of beoordeelende eischen een norm,
een richtsnoer of maatstaf waarnaar men beoor-
deelt en de norm op het gebied der weten-
schap is die voor waar en valsch.

Op het gebied nu van de wetenschap der
Bibliologische vakken heeft Dr. VERWAAL zijn
norm ontleend aan de Gereformeerde en be-
paaldelijk de Calvinistische beginselen.

Dit komt reeds uit in de eerste drie hoofdstuk-
ken, welke met de hoofdstukken 4-15, een in-
leiding vormen op het eigenlijke onderwerp:
'Vanwaar en Waartoe', of wat men ook kan
noemen: 'Oorsprong en Doel' van onzen Bijbel.

In de eerste drie hoofdstukken toch gaat het
over den BIJBEL en de GODSKENNIS, en als een
goed Gereformeerde theoloog, spreekt hij daar
over ingeschapen en verkregen Godskennis, over
algemeene en bijzondere Openbaring.

Tusschen de hoofdstukken 3-16 liggen die
waarin allerlei merkwaardigheden zijn te vinden
als: de schrijvers, de talen, de handschriften,
de vertalingen, en de boeken van den Bijbel.
Van die 13 zijn er dan 2 hoofdstukken 11 en 12
gewijd aan de Staten-vertaling en de andere
Nederlandse Vertalingen.

Toegesproken aan hoofdstuk 16, steekt de
auteur met zijn lezers van wal. In dit hoofd-
stuk en de 13 volgende heeft hij het over den
BIJBEL EN ZIJN GODDELIJK GEZAG, alsoo over
het VANWAAR of den OORSPRONG van onzen
Bijbel; het eerste deel van het eigenlijke onder-
werp.

Ook in deze veertien hoofdstukken, 16-29,
toont de Schrijver zich als Gereformeerde theoloog.
Hij spreekt daarin over het GEZAG van de
Schrift; over de INSPIRATIE van CHRISTUS, van
Profeten en Apostelen, en die tot spreken en
schrijven. Verder over de KANONVORMING van
O. en N. T. Daarna, dat en waarom de Inspi-
ratie niet 'mechanische', maar 'organische' was.

In h. 27 over het getuigenis der Geschiedenis,
in h. 28 over 'getuigenis des H. G. in ons hart
en in h. 29 over de bekende vier eigenschappen
welke de Geref. Theologie aan de Schrift toe-
kent: haar noodzakelijkheid, volstrekt gezag,
duidelijkheid voomaaktheid.

Het tweede deel der door hem gestelde vraag:
WAARTOE DE BIJBEL ONTSTOND, is, alsoo die
naar het 'DOEL', beantwoordt hij in h. 30.

Dit doel is dan: in de herten der uitver-
koren het oprechte geloof te werken en te
sterken, en naar aanleiding daarvan wordt in
dit hoofdstuk de gereformeerde onderscheiding
tusschen historisch- en wonder-geloof en
oprecht geloof naar voren gebracht. Van dit
laatste, het oprechte-geloof, wordt het 'wezen'
nader uiteengezet in h. 31.

Deze uiteenzetting vormt dan een overgang
tot h. 31: BIJBEL EN SACRAMENTEN.
De titels der laatste drie hoofdstukken zijn:
DE BIJBEL EN DE BELIJDENIS (h. 32), DE BIJBEL
EN DE CRITIEK (h. 33) en DE BIJBEL EN DE
JONGSTE DAG.

Deze indeeling duikt mij echter niet boven
bedenking verheven.

Zij toch is niet ontleend aan wat de titel:
VANWAAR EN WAARTOE ONZE BIJBEL, alsoo:
'Oorsprong' en 'Doel', als onderwerp aangeeft.
Met dezen titel vallen, om iets te noemen, de
laatste drie hoofdstukken buiten het onderwerp.

Maar ook wanneer men de meening van den
schrijver onderzocht en bij dezen Bijbel aan
den Hollandschen Bijbel denkt, kan deze indeel-
ing van het boekje er niet mee door.

'Onderrichting toch ontrent 'Ontstaan en
Doel' van de Staten-Vertaling en andere Neder-
landsche vertalingen, § 11 en 12, eischt eenzijdig
meer dan hier op drie bladzijden wordt geboden,
en maakt anderzijds veel van wat aan die twee
hoofdstukken vooraf gaat en er op volgt, overbodig.

Bij deze bedenking van bloot formelen heb
ik nog twee van materiële aard.

De eerste geldt wat op p. 9 staat: 'Het ge-
weten behoort tot het wezen van den mensch'.
Het is hier niet ter plaatse daar diep op in te
gaan. Het woord 'geweten' is veelzinnig. Maar
de eenig goede zin, die er aan te hechten is,
dunkt mij, dat 'geweten' is: 'de drang in den
zondaar tot zelfbeoordeelung naar de hem be-
kende zedewet'. Bij den mensch, die geen zon-
daar was, en ook bij den mensch die geen zon-
daar meer is, — ik denk hier, bij het eerste, aan
ADAM vóór den val en aan JESUS, bij het tweede,
aan de 'zaligen' — kan men daarom niet
spreken van het 'geweten'. Ook wijl nu de 'zonde'
wel de 'natuur' van den mensch verderft, maar
aan zijn 'wezen' noch iets toevoegt, noch iets
verandert, acht ik de bewering: 'Het geweten
behoort tot het 'wezen van den mensch', onjuist.

Doch genoeg.

Wie het niet met mij eens is, zal 't wellicht
met me eens worden, indien hij er zich op
bezingt, dat het 'geweten' met zijn beschuldigen
en ontschuldigen doet denken aan een 'innerlijk
'gerechtshof' en dat zulk een instelling onder
'zondeloozen' onbestaanbaar is.

Mijn tweede bedenking geldt wat op p. 71
staat, waar gesproken wordt van de kritiek en
waar dan niet duidelijk genoeg onderscheid wordt
gemaakt tusschen externe en interne kritiek, of
die waarbij het gaat om den oorspronkelijk
tekst der bijbelboeken en die waarbij het gaat
over den tijd wanneer, de plaats waar en de
personen door wie zij geschreven zijn.

Hiermede heb ik dan ook al wat ik tegen dit
boekje op mijn hart heb uitgesproken, maar ik wil
er gaarne aan toevoegen, dat dit verre opweegt
tegen het vele wat het mij hoogelijk doet
waarderen.

Zeker, de indeeling is niet, men vergeve mij
dit germanisme, 'overzichtelijk'; ook doet zij,
wilt niet streng aan het onderwerp ontleend, het
boekje, al naar men zijn inhoud beoogt, deels
aan een 'te veel', deels aan een 'te weinig'
lijden; en ook maakte zij hier en daar *doubtless*
onvermijdelijk.

Maar onder dat bijkomstige, 'te veel' is toch
ook een en ander waarover ik mij verheug, dat
het er bij-gekomen is. Zoo, om iets te noemen,
het lezenswaardige en behatigenswaardige hoofd-
stuk 33: DE BIJBEL EN DE CRITIEK, waarin
Dr. VERWAAL, als wetenschappelijk theoloog op
de hoogte van de zoo Oud-als Nieuw-Testa-
mentische wetenschap, rake dingen zegt aan het
adres der Schriftkritiek, wier resultaten, nog
niet zoo lang geleden, voor velen als onweer-
legbaar golden.

Zoo kan ik dan dit, in goeden zin populaire,
door 'n vak-man geschreven volksboekje ten
zeerste aanbevelen.

De vele photo's en verlichtingen, die een
beeld geven van velerlei wat met de Schrift in
verband staat, komen aan de aanschouwelijkheid
van het onderwijs, hetwelk dit werkje biedt, ten
goede.

Ouders zullen wel doen het hun kinderen,
onderwijzers het hun leerlingen in handen te
geven en leden onzer Jongelingsverenigingen
met het te gebruiken op hun vergaderingen.

VANWAAR EN WAARTOE ONZE BIJBEL vernimt
de Schriftkennis te verhelderen en te ver-
rijken, en het Schriftgezag te sterken.

Juist daarom kunnen ook zij, die de rijpere
en rijpe jeugd reeds achter zich hebben, er nut
van hebben.

Maag ik ook nu weer aan H.H. Uitgevers
verzoeken, gedurende de maanden JULI en
AUGUSTUS, tijdschriften en boeken ter bespreking
in de HERAUT, niet aan mijn adres, maar aan
dat van de STANDAARD te zenden.

G.

Uit de Pers.

In de Geref. Kerkbode voor Rotterdam schrijft
Dr. A. K. Jr., het volgende:

Daar is een openbaring Gods door het Woord
in de Heilige Schrift. Maar daar is ook nog een
andere openbaring, waarin het Gode behaagd heeft
Zijne gedachten naar te leggen. En die andere
openbaring bezitten wij in het boek der natuur.

In den regel wordt daarop te weinig gelet. En
daarom is het goed bij tijden eens in herinnering
te brengen wat onze vaderen beleiden in artikel 2
der confessie: wij kennen Hem door twee midde-
len, ten eerste door de schepping, onderhouding
en regeering der geheele wereld, overmits deze
voor onze oogen is als een schoon boek, in het-
welk alle schepselen, groote en kleine, gelijk als
letters zijn, die ons de onzienlijke dingen Gods
geven te aanschouwen, namelijk zijn eeuwige kracht
en Goddelijkheid, als de apostel zegt, Rom. 1:20,
welke dingen alle genoegzaam zijn om de men-
schen te overtuigen en hun alle onschuld te be-
nemen.

Die groote en machtige schepping is een *werk*
Gods. Het is niet vroom om God te zoeken alleen
wanneer men zelf wil, maar het is wel vroom om God
overal te zoeken, daar waar Hij zich openbaart. En
nu, de Heere ons God openbaart zich ook in het
rijk der natuur, in heel de Schepping, en doet
daarvan uit een rijke sprake tot ons komen.

Heel de schepping is door Gods alvermogen tot
stand gebracht, en wordt door Zijn kracht onder-
houden en geregeerd. Die wereld zou zonder Gods
scheppende kracht nooit tot aanzijn zijn gekomen,

en zonder Gods onderhoudende kracht geen oogen-
blik hebben kunnen stand houden.

En daarom, wie waarlijk vroom is, onderzoekt
niet alleen de Schriften, die wijs kunnen maken
tot zaligheid, luistert niet alleen naar de vertroos-
ting des Heiligen Geestes in het harte, maar laat
ook zijn oog gaan over die groote en kleine letteren
in het boek der natuur, om de sprake daarvan te
verstaan, zoo Gods gedachten op te vangen, en de
eere Gods te dienen.

Trouwens, wie bij het Woord leeft, wordt door
dat Woord van zelf voortdurend gewezen op het
boek der Natuur, op het werk van Hem die
hemel en aarde geschapen heeft.

Dat geschreven Woord roept u op Gods vrije
natuur in te gaan, rondom u te zien, het oog naar
boven te heffen, en in aanbidding uit te roepen:
O Heere, onze Heere, hoe heerlijk is uw naam
op de ganache aarde, Gij die uwe majesteit gesteld
hebt boven de hemelen.

Treffend schoon is ook de aanhef van den zoo
bekenden 19den Psalm: de hemelen vertellen Gods
eer, en het uitspansel verkondigt zijner handen werk.

De dag aan den dag stort overvloedig sprake
uit, en de nacht aan den nacht toont wetenschap.
Geene spraak en geene woorden zijn er, waar
hunne stem niet wordt gehoord. Hun richtsnoer
gaat uit over de ganache aarde, en hunne redenen
aan het einde der wereld. Hij heeft in deszelve ene
tent gesteld, voor de zon, en die is als een bruide-
gom, uitgaande uit zijne slaapkamer, zij is vroolijk
als een held om het pad te loopen. Haar uitgang
is van het einde des hemels, en haar omloop tot
aan de eindten er van, en niets is verborgen voor
hare herte.

Heel de schepping openbaart Gods wijsheid,
macht en majesteit, en roept tot aanbidding van
Hem, die het alzo heeft uitgedacht en tot stand
gebracht. De hemelen en de aarde doen het.
Het gebuit door hoort 'Ja, toch, hun geluid
ook door het donkere zwart. Wij beluisteren die
sprake op den dag en in den nacht.

De menschen spreken in veelheid van talen,
maar hier spreekt God de Heere in één taal tot
alle volken en tot alle landen. Zoals een schilderij
of beeldhouwwerk in één taal tot alle volken spreekt,
zoo spreekt God de Heere door Zijn machtig schepp-
ingwerk in één taal tot de geheele wereld.

Daarom zegt de psalmist: geen spraak en geen
woorden zijn er, waar hunne stem niet wordt
gehoord, hun richtsnoer gaat uit over de ganache
aarde, en hunne redenen aan het einde der wereld.

De Apostel Paulus past deze waarheid toe op
het Evangelie. De openbaring in de natuur aan
heel de wereld is het voorbeeld en de profetie dat
zoo ook eens het Evangelie aan alle volken gepre-
dikt zal worden. Want als hij spreekt over de
liefelijkheid van de voeten dergenen die vrede
verkondigen, dan roept hij uit (Rom. 10:18):
Hoe hebben zij het niet gehoord? Ja, toch, hun geluid
is over de geheele aarde uitgegaan en kunnen
woorden tot de eindten der aarde.

Hoe groot zijn, Heer, uw werken!
Hoe ver gaat uw beleid!
Gij stelt met mogendheid
Elk deel zijn juiste perken!

Die openbaring van Gods wijsheid en majesteit
in de natuur is zoo duidelijk, dat geen schepsel te
verontschuldigen is, die daar niet op let en de
sprake er van niet verstaat.

Daarom lezen we in Rom. 1:19, 20: overmits
hetgeen van God kennelijk, in hen openbaar is,
want God heeft hen hun geopenbaard, want zijn
onzienlijke dingen worden van de schepping der
wereld aan, uit de schepselen verstaan en doorzien,
beide zijn eeuwige kracht en goddelijkheid, opdat
zij niet te verontschuldigen zouden zijn.

En toch, hoe velen onder de kinderen der men-
schen wandelen, op deze aarde, en alle dingen
openbaren zich aan hun oog, maar zij zien ze niet,
zij verstaan niet de sprake Gods, die tot hen komt
in die groote en kleine letteren van het boek der
natuur. Zij worden er niet door gedrongen de
hand Gods te zien in de werken zijner majesteit,
zij komen niet tot verontmoediging en aanbidding.

De Psalmist zegt van deszullen: een, ziel aan 't
stof gekluisterd, besefst uw daden niet, geen dwaas
weet wat hij niet, zijn oordeel is verduisterd.

Als is het, dat het kind der wereld op aarde
wandele, doof is voor de sprake Gods uit de
natuur, en blind voor het schrift Gods in de Schepp-
ing, hij is, naar uitdrukkelijk uitwijzen van Gods
Woord, niet te verontschuldigen.

Gods Woord is ook weer noodig om de taal
der Schepping goed en juist te verstaan. En als
er dan zijn, die in de vrije natuur willen genieten,
vooral op den rustdag, en dan denken, dat zij
zonder meer God wel kunnen dienen in den Tem-
pel van ongekroven hout, en dat meer niet noodig
van den Vader, wiens eigen werk de schepping is,
dan komt deze Psalm, die juist zoo heerlijk
doet zingen van de grootheid onzes Gods in de
scheppingswerken, er het oog op vestigen, dat van
de Natuur wel een sprake Gods uitgaat, zeer
krachtig en heerlijk zelfs, maar dat nog iets anders
en iets meer noodig is.

Des Heeren Wet nochtans verspreidt volmaakt-
ter glans. Veel rijker en heerlijker is het getuige-
nis Gods in het heilig Woord. Daarin geeft Hij zich
zelfs nog klaarder en volkomener aan ons te ken-
nen, zooveel als noodig is voor onze zaligheid, en
om te leven tot Zijn eere. Het Woord, dat vol-
maakt glans verspreidt dat het hemellicht der
zon, is Gods getuigenis dat eeuwig zeker is en
slechten wijsheid leert.

O, als de natuur schoon is, als de lente haar
pracht verspreidt, als de zomer de welde der
schepping voor uw oogen uitspant, geniet wat God,
die het in de aarde geschapen heeft, te genieten
geeft. Maar doe het in dank en met aanbidding
van den Vader, wiens eigen werk de schepping is.
Laat daarboven het geschreven Woord Gods u
dierbaar zijn, en zij de hoogste genieting in de
inwoning des Heiligen Geestes.

A. K. Jr.

De Heere ons God openbaart zich ook in het
rijk der natuur, in heel de Schepping, en doet
daarvan uit een rijke sprake tot ons komen.

Heel de schepping is door Gods alvermogen tot
stand gebracht, en wordt door Zijn kracht onder-
houden en geregeerd. Die wereld zou zonder Gods
scheppende kracht nooit tot aanzijn zijn gekomen,

en zonder Gods onderhoudende kracht geen oogen-
blik hebben kunnen stand houden.

En daarom, wie waarlijk vroom is, onderzoekt
niet alleen de Schriften, die wijs kunnen maken
tot zaligheid, luistert niet alleen naar de vertroos-
ting des Heiligen Geestes in het harte, maar laat
ook zijn oog gaan over die groote en kleine letteren
in het boek der natuur, om de sprake daarvan te
verstaan, zoo Gods gedachten op te vangen, en de
eere Gods te dienen.

Trouwens, wie bij het Woord leeft, wordt door
dat Woord van zelf voortdurend gewezen op het
boek der Natuur, op het werk van Hem die
hemel en aarde geschapen heeft.

Dat geschreven Woord roept u op Gods vrije
natuur in te gaan, rondom u te zien, het oog naar
boven te heffen, en in aanbidding uit te roepen:
O Heere, onze Heere, hoe heerlijk is uw naam
op de ganache aarde, Gij die uwe majesteit gesteld
hebt boven de hemelen.

Treffend schoon is ook de aanhef van den zoo
bekenden 19den Psalm: de hemelen vertellen Gods
eer, en het uitspansel verkondigt zijner handen werk.

De dag aan den dag stort overvloedig sprake
uit, en de nacht aan den nacht toont wetenschap.
Geene spraak en geene woorden zijn er, waar
hunne stem niet wordt gehoord. Hun richtsnoer
gaat uit over de ganache aarde, en hunne redenen
aan het einde der wereld. Hij heeft in deszelve ene
tent gesteld, voor de zon, en die is als een bruide-
gom, uitgaande uit zijne slaapkamer, zij is vroolijk
als een held om het pad te loopen. Haar uitgang
is van het einde des hemels, en haar omloop tot
aan de eindten er van, en niets is verborgen voor
hare herte.

Heel de schepping openbaart Gods wijsheid,
macht en majesteit, en roept tot aanbidding van
Hem, die het alzo heeft uitgedacht en tot stand
gebracht. De hemelen en de aarde doen het.
Het gebuit door hoort 'Ja, toch, hun geluid
ook door het donkere zwart. Wij beluisteren die
sprake op den dag en in den nacht.

De menschen spreken in veelheid van talen,
maar hier spreekt God de Heere in één taal tot
alle volken en tot alle landen. Zoals een schilderij
of beeldhouwwerk in één taal tot alle volken spreekt,
zoo spreekt God de Heere door Zijn machtig schepp-
ingwerk in één taal tot de geheele wereld.

Daarom zegt de psalmist: geen spraak en geen
woorden zijn er, waar hunne stem niet wordt
gehoord, hun richtsnoer gaat uit over de ganache
aarde, en hunne redenen aan het einde der wereld.

De Apostel Paulus past deze waarheid toe op
het Evangelie. De openbaring in de natuur aan
heel de wereld is het voorbeeld en de profetie dat
zoo ook eens het Evangelie aan alle volken gepre-
dikt zal worden. Want als hij spreekt over de
liefelijkheid van de voeten dergenen die vrede
verkondigen, dan roept hij uit (Rom. 10:18):
Hoe hebben zij het niet gehoord? Ja, toch, hun geluid
is over de geheele aarde uitgegaan en kunnen
woorden tot de eindten der aarde.

Hoe groot zijn, Heer, uw werken!
Hoe ver gaat uw beleid!
Gij stelt met mogendheid
Elk deel zijn juiste perken!

Die openbaring van Gods wijsheid en majesteit
in de natuur is zoo duidelijk, dat geen schepsel te
verontschuldigen is, die daar niet op let en de
sprake er van niet verstaat.

'Ja jongen 't is waar wat we op school al
leerden.

Als iemand verre reizen doet
Dan kan hij wat verhalen.

Zou je er ook geen lust in hebben?
De anders wat doffe oogen van Hendrik be-
goonen te glinsteren terwijl hij zei: 'Of ik'.
'Maar dan moet je hier niet op de boerderij
blijven'.

'Dat kan ik toch niet. Ik ben hier maar voor
een poosje. Zoodra er een goed kosthuis open
is, word ik daar weer uitbesteed'.

'Ik zou je toch niet raden boer te worden
als je er bepaald geen zin in hebt. Dat geeft
maar verdriet. Waarom wordt je geen zeeman
zoals ik?'.

'Ik heb er nooit over gedacht', zei Hendrik.
'Maar buitendien als de diakenen het niet willen
gebeurt er toch niets van'.

'Nu', zei oom, 'denk eens over mijn vraag,
dan spreken we wel nader. En als je er meer
van wilt weten kom dan maar bij me'.

De woorden van den kapitein maakten op
Hendrik dieper indruk dan hij zelf wel wist. Hij
dacht er over na, sprak er onder geheimhouding
over met Kris, en al meer gevoelde hij lust in
het plan door oom geopperd. Nu zijn ouders
dood waren had hij niets meer dat hem bepaald
aan het dorp bond. Daarbij kwam, gelijk ik
reeds zei, zijn afkeer van het boerenwerk en
eindelijk de begeerte om te reizen en vreemde
landen te zien en te betreden.

Maar er waren ook bezwaren, en nog andere
dan bij de diakenen. Oom Hendrik wist niet
beter te doen dan gebruik te maken van de
bereidwilligheid van oom om hem in te lichten
over veel dat hij te vragen had. Dat was wijs
gehandeld, maar nog wijzer en beter was dat
Hendrik zich tot den Heere wendde, om van
Hem raad en leiding te vragen. Dat was hem
in huis en op school geleerd en werd hem nu
tot een zegen.

Na verloop van een maand was de zaak al
een heel eind opgeschoten. 'Oom' en 'neef'
waren het eens geworden. Zoodra de eerste nu
met zijn schip uitvoer, zou hij den laatste mee-
nemen op een reis naar de West, welke tocht
over ettelijke weken zou beginnen. De diakenen
hadden voor de reis toestemming gegeven. Wat
Kris, zijn vader en moeder en de andere huis-
geenoten betreft, allen speet het dat Hendrik
voorlang zou heengaan. Maar vader zei terecht:
'Een ieder zijn zin. Laat onze vriend maar eerst
eens beproeven, hoe hem het leven op zee bevalt.
En zoo ja, waarom zou hij op zee niet evengoed
God kunnen dienen en verheerlijken als aan
land?'.

De tijd naderde, dat kapitein Klaver uit
zoo zeilen. Veel was in gereedheid te brengen,
ook voor Hendrik, die nog nooit gereisd had
en wel allerminst in een schip. Doch alles kwam
in orde en de dag van vertrek werd bepaald,
'wind en weer dienende', wat bij een zelschip
nog wat meer zeggen wil dan bij de stoom-
vaartuigen uit onzen tijd.

Doch:
'Tusschen mond en beker
Is nog veel onzeker'

zegt terecht een oud spreekwoord. 't Zou ook
hier blijkten.

Twee dagen voor de kapitein en zijn jeugdige
vrienden afschieten, ging de eerste in de
afvuchteming nog een paar afscheidsbezoeken
brengen aan bekenden, die hij tijdens zijn verblijf
had opgedaan.

Toen hij terugkeerde was het reeds vrij donker.
Zoo kwam het dat de kapitein een kuil in den
weg niet zag, er onverhoeds in trapte en een
buiteling voorover maakte, zoodat hij met een
smak te recht kwam op de knoestige wortels
van een boom. De pijn hierdoor veroorzaakt
was zoo hevig dat de man een luiden schreeuw
gaf. Dat was echter zijn geluk, want nu hoorden
hem een paar mannen die voorbij gingen, en
die hem zeker in den donker niet zouden gezien
hebben. Nu waren zij spoedig bij hem. Zij
slaagden er met veel moeite in hem op de been
te helpen en naar zijn verblijf te brengen, dat
gelukkig vlak bij was. Hier vertelden ze wat